

РЕЦЕНЗИЯ

от **Маргарита Николова Карамихова, днк., почетен професор на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“**

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „**доктор**“ по:

област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки

професионално направление: 3.1. Социология, антропология и науки за културата

докторска програма: Етнология

Автор: Найден Николаев Йотов

Тема: Ритуали на всекидневието

Научен ръководител: проф. д.н.к. Мария Антонова Шнитер, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № Р33-21-1399 от 27.06.2023 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Ритуали на всекидневието“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, докторска програма Етнология. Автор на дисертационния труд е Найден Николаев Йотов – докторант в редовна форма на обучение към катедра “Етнология“ с научен ръководител проф. д.н.к. Мария Антонова Шнитер от Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

Представеният от Найден Николаев Йотов комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- протокол № 194/ 29.05.2023 г. от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- Протокол № 178/ 12.06.2023 г. от заседание Факултетен съвет на Философско-историческия факултет, който гласува разкриване, без съгласието на катедра „Етнология“, както е посочено в чл. 35 (2) на ПРАСПУ, на процедура по публична

защита на внесения от докторант Найден Николаев Йотов текст на дисертационен труд „Ритуали на всекидневието“. Гласуван е състав на Научно жури. Гласувана е и датата 18.09.2023 г. за провеждане на публичната защита.

- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет;
- наукометрични данни на Найден Йотов
- тримесечни и годишни отчети за целия срок на докторантурата (по мое искане).
- Отчет от проверка за плагиатство с Услугата за предотвратяване на плагиатство MY.PLAG.BG. (по мое искане).

Докторантът е приложил 5 броя публикации и 1 книга, преведена от него.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Найден Йотов се дипломира като бакалавър по Философия в Нов Български Университет (НБУ) през 2005 г. През 2007 г. успешно придобива Магистърска степен по програмата “Философия, език и комуникация” в НБУ. За различни периоди е преподавал философия и сродни дисциплини в ЧГ „Проф. В. Златарски“ и в Канада. От 2018 г. е преподавател по философия, български език и литература, история, технологии и предприемачество в ЧСУ „Проф. Николай Райнов“ – София. От 1.03.2018 г. е зачислен като редовен докторант в катедра „Етнология“, ПУ. На базата на представените документи има всички основания да се заключи, че процедурата по разработване на доктората и неговото насочване към защита е осъществена в пълно съответствие със Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение, както и с вътрешния Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ПУ.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Дисертационният труд е фокусиран върху ритуалите, изграждащи всекидневието и годишния цикъл в частно училище, прилагащо Валдорфската система в гр. София, България. Навлизането на нови образователни системи в страната ни и оценката на ефекта от прилагането им в сферата на средното образование е особено актуална тема в контекста на ефективността на масовото образование и показаните резултати при тестването с Programme for International Student Assessment (PISA). Така разработваният в дисертационния труд проблем е актуален в научно и научно-приложно отношение. Конкретните задачи, разработени в дисертацията са адекватни на поставената цел и са решени успешно.

4. Познаване на проблема

Докторантът демонстрира много добро познаване на състоянието на проблема и оценява творчески литературния материал.

5. Методика на изследването

Избраната методика на изследване – наблюдение, включено наблюдение, интервюта - позволява постигането на поставената цел и получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд. Емпиричният етноложки материал е събиран в продължение на пет години, достатъчен срок за проследяване на изследваните процеси и явления. Докторантът коректно и критично е използвал достъпната академична литература.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Избраният от докторанта нетрадиционен обект на изследване изисква съответния специфичен подход към темата, отлично вписващ се в българската школа по етнопедагогика¹.

Докторантът е разработил докторската си теза, съобразно с академичните стандарти, приети от българската Етнология. Логиката на структуриране на дисертационния труд е строго подчинена на поставената цел и задачите, които е следвало да бъдат решени. Докторантът въвежда последователно и аналитично ключовите области в изследването,

¹ Виж научната продукция в областта на етнопедагогиката и етнопсихологията на проф. д-р Ирина Колева и плеядата успешни нейни докторанти в СУ „Св. Климент Охридски“.

като стриктно се придържа към условието, че те са изследвани в образователна среда. В целия текст личи стремежът към ясно определяне на терминологията и коректното ѝ, еднозначно използване именно за целите на изследването в образователна среда. Това е постигнато с подробно представяне на развитието на теоретичните модели и идеите за анализ на ритуалите, всекидневното, институциите както от западни антрополози, така и от български учени.

Позицията на докторанта като „вътрешен“ за системата, но и достатъчно спазващ академичната дистанция е позволила не само плътно описание на ритуалите във всекидневното на училището и в годишния цикъл, но и ясно отграничаване на ролята на участниците в дългосрочния образователен процес. Важна част от анализирания емпиричен материал е конкретната документация, която представя сценариите на празниците от годишния цикъл. Подробната фото-документация повишава стойността на материала и добавя важни детайли.

Найден Йотов успешно е представил базисните за изследвания тип училища антропософски идеи и, което е особено важно – не е допуснал лични пристрастия и оценки. Дори в моментите, в които изглежда, че авторът „говори от името на терена“, внимателният читател открива деликатната дистанция, запазена от изследвателя.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Самият избор на темата на дисертационния труд вече е приносен, за което поздравявам научния ръководител и докторанта. Академичният труд съдържа научно-теоретични, методологични и научно-приложни приноси, както е посочено в Автореферата. Сред научно-теоретичните приноси държа да подчертая анализа на концепцията за ритуалите в социалния и образователния контекст. Сред методологичните приноси откроявам разработената методология за изследване на ритуалните практики в образователна среда. Този методологически модел може да бъде използван в бъдещи изследвания. Научно-приложните приноси се съдържат както в конкретните примери за изграждане на ритуална система във всекидневния и годишния цикъл, така и в предложенията за тяхното развитие.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантът представя 5 статии и превод на книга, свързани с разработената в доктората тематика. Статиите са публикувани както следва: 1 на английски език и 4 на български език; всички те са оригинални авторови разработки. Публикувани са: 1 в списание и 4 в сборници с материали от конференции.

9. Лично участие на докторанта

Съгласно с предоставения ми Отчет за проверка за плагиатство с Услугата за предотвратяване на плагиатство MY.PLAG.BG. дисертационният труд има оригинален характер. Лично проверих маркираните като сходство 5%. Уверих се, че коректно цитирани текстове (в кавички и с посочване на източника), както и често използвани кратки словосъчетания съставляват посочените 5%.

На 28.08.2023 г. получих електронен вариант на писмо, депозирано от членовете на катедра „Етнология“ (РД-12-281/ 24.08.2023 г.), съдържащо становище за установено плагиатство в коментирания докторски труд. Посочените текстове са разположени изцяло в полето на история на науката. Те нямат отношение към същинското изследване или към изводите, които прави докторанта. Извън задължението ми е да изчисля какъв точно процент от текста съставляват пасажите, посочени от членовете на катедрата, но те видимо са под 15%, каквато е общоприетата норма.

10. Автореферат

Авторефератът в обем от 32 стр. е написан и като съдържание, и като качество според изискванията на съответните правилници. В него са отразени основните резултати, постигнати в дисертацията. Приемам приносите – научно-теоретични, методични и научно-приложни, които е посочил докторантът.

11. Критични забележки и препоръки

Работата би спечелила, ако бъде изчистена от лирични отклонения (напр. стр. 18).

Академичните стандарти изискват използваната литература да бъде цитирана по един, приет за целия текст начин.

При бъдещата си работа докторантът следва да бъде по-прецизен при използване на публикувани текстове.

12. Лични впечатления

Не познавам лично докторант Найден Йотов, но от представените два варианта на доктората (за първо вътрешно обсъждане и по-късно - за стартиране на процедура за защита) оставам с впечатлението, че той показва зрялост и готовност да приеме градивна критика, да се съобразява с бележките, предоставени му от колеги с различна експертиза. Подчертавам – всички препоръки, които му изпратих са осмислени и докторантът се е съобразил с онези от тях, които е преценил като ценни за труда му.

За пръв път от дългогодишните ми участия в журиране на докторати, включително и на докторанти от катедра „Етнология“, ФИФ, ПУ, се сблъсках с неуредици в процедурата. Много сериозен административен пропуск е фактът, че не е придвижена процедурата по смяна на заглавието на доктората в съответния срок. Вярвам, че уважаемите членове на научното жури ще отчетат това и няма да коментират релевантността на заглавието и предложения текст.

След като се запознах с окончателния вариант на доктората и извлечението от протокола на заседанието на катедра „Етнология“ съм изненадана от безпрецедентното решение на Катедрения съвет да допусне труда до защита, но да се дистанцира от него. В предложението до ФС (Протокол № 178/ 12.06.2023 г. от заседание Факултетен съвет на Философско-историческия факултет) присъства обвинение в плагиатство, неподкрепено от доказателства. Ще се въздържа от коментар на изказванията на членовете на КС. Всеки носи отговорност за нивото си на компетентност и академична безпристрастност. Внесеното Становище за плагиатство от 24.08.2023 г. вече коментирах. В страничния наблюдател, обаче, остава усещането за специално отношение към докторанта, което нарушава етичните стандарти.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

След редакционна работа с цел по-улеснено възприемане на текста извън академичните среди, препоръчвам трудът да бъде отпечатан и разпространен сред педагогическите специалисти в средното образование и в катедрите на ВУЗ, които подготвят преподаватели.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд **съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд показва, че докторантът Найден Николаев Йотов **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Етнология (Етнопедагогика) като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“** на Найден Николаев Йотов в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата докторска програма „Етнология“.

31.08. 2023 г.
гр. Костинброд

Рецензент:

Проф. днк Маргарита Карамихова